

มาตรวัดใจ

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลาใครมาปรึกษาเรื่องส่วนตัว เราจะพูดแบบว่าพูดเข้าใจ คือพูดดีอย่างนั้นเถอะ แต่เวลาเทศน์ธรรมะ เราจะแรง มันเหมือนคนละคนเลยล่ะ เพราะอะไรนะ เพราะมันจะพูดความจริง มันจะพูดเอาใจกันไม่ได้ มันเป็นความจริง แต่เวลาใครทุกข์เป็นส่วนตัวมานะ แหม จะลูบหน้าลูบหลังเลยล่ะ เวลาปลอบใจนี่ แหม แต่เวลาเอามาจริงทำไมไม่เหมือนเมื่อกี้นี้วะ

เวลาเอามาจริงมันพูดความจริงนะ เวลาพูดความจริงเห็นไหม เพราะใครมาจะถาม ทุกคนมาถามว่า “ปฏิบัตินี้ ก้าวผิด ก้าวผิด” ใจ ทำไมการปฏิบัติจะผิด แล้วเขาจะพูดนะ พูดอย่างนี้ พูดไปแล้วมันเหมือนกับเราพูดทำท่ายหรือเราพูดลบการประพฤติปฏิบัติเลย เราจะบอกว่า

“การปฏิบัติที่ปฏิบัติกันทั้งหมดที่คนเริ่มต้นปฏิบัตินะ ผิดหมด ผิดหมด”

จะพูดคำนี้ตลอดเลยว่าย่ ผิดหมด มันผิดเพราะอะไร? มันผิดเพราะเรามีวิชา มันผิดเพราะความทำ กระทบผิดของเรา มันไม่ใช่ไปผิดที่ธรรมะพระพุทธเจ้าหรอก มันผิดที่เรา เพราะเราไม่รู้ใช่ไหม เหมือนเด็กมันไม่เข้าใจ ทำไปแล้วมันจะถูก-เท็จ จริงไหม

อย่างเราปฏิบัติกัน ศึกษาธรรมะให้ ๕ ประโยคด้วย ๕ ประโยคนี้แต่งธรรมะได้นะ แล้วให้มาปฏิบัติสิ มันจะถูกไหม? ไม่ถูกหรอก ธรรมะพระพุทธเจ้าน่ะถูก แต่ไอ้คนปฏิบัติ เพราะเราทำไม่เป็นใช่ไหม มันจะถูกได้อย่างไร มันก็ผิด เราถึงบอกว่า

“การปฏิบัติ ทุกคนที่เริ่มหัดปฏิบัติ ผิดหมด ผิดหมด”

กำหนดพุทโธก็ผิด อะไรก็ผิด อย่างเมื่อวานเขามา เขาบอกเขาถาม “ถูกไหม” เราว่าอย่างนี้ นะ เราบอก เห็นไหม ว่าในการปฏิบัติ ทุกอย่างนี้ผิดหมด แต่ของเรานี้แหละก็ผิดเหมือนกัน พุทโธ เรา บอกว่าพุทโธก็เป็นสมมุติ ปัญญาอบรมสมาธิก็เป็นสมมุติ มันเป็นสมมุติทั้งหมด การปฏิบัติ นาม รูป ยุกหนอพองหนอ ทุกอย่างเป็นสมมุติหมด แล้วผิดหมดเลย แล้วถ้าผิดแล้ว เราสร้างนะ เราสร้าง ธรรมะไง คือเราสร้างภาพ มันจะผิดต่อๆ ต่อไป เห็นไหม ว่างๆ มันจะผิดต่อๆ ต่อไป

เพราะเราเริ่มต้นผิด แล้วชี้ไปในทางที่ผิดมันจะถูกได้อย่างไร? แต่เราเริ่มต้นผิด พุทโธก็ผิด แต่พุทโธ เห็นไหม เริ่มต้นนะ เราปฏิบัติ เอาความผิด หนามยอกเอาหนามบ่ง สิ่งที่เกิดมาจากใจ มัน เป็นสมมุติ ความคิดนามรูป ความคิดอะไร มันเป็นสมมุติ แต่ไอ้ที่สมมุติ ถ้าเราปล่อยไปมันก็จะ ออกไปข้างนอกหมด คือว่ากระแส มันไปตามกระแสหมด แต่เรากำหนดพุทโธๆๆ เห็นไหม

พุทโธนี่เป็นอะไร? เป็นพุทธานุสติ พุทโธนี้ขึ้นมาหรือเปล่า แล้วไหนว่าไม่เป็นสมมุติ นึก พุทโธนี้ขึ้นมาหรือเปล่า? ก็นึกขึ้นมาเหมือนกัน แต่นึกขึ้นมาด้วยจิตที่เราเกาะคำบริกรรมไง คำว่าพุทโธๆ เป็นสมมุติไหม เป็นคำนึกไหม? เป็น เป็นของโกหกไหม เป็น โกหกทั้งนั้นนะ แต่เรา ตั้งใจ ตั้งใจให้เป็นความจริง เห็นไหม

อย่างพระนี่บวชแล้ว นี่เป็นพระจริงหรือยัง? นี่ก็พระโกหก พระสมมุติไง บวชขึ้นมาเป็น สมมุติสงฆ์ เป็นพระโดยสมมุติ แต่สมมุติในสิ่งที่มีกฎหมายรองรับ สมมุติโยมโกนหัวแล้วห่ม ผ้าเหลืองโดนจับ แต่งกายเลียนแบบสงฆ์ แต่ของเรานี้สมมุติเหมือนกัน แต่เพราะเราไปบวชใน โบสถ์ เราบวชอุปฌาย์ เราบวชโดยกฎหมายรองรับ สมมุติที่มีกฎหมายรองรับ จริงตามสมมุติ

แต่ถ้าปฏิบัติขึ้นไปแล้ว คูสิ คูอย่างพระอัญญาโกณฑัญญะ เห็นไหม เวลาพระพุทเจ้าเทศน์ ธรรมจักร อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอๆ นั่นนะพระจริง ไม่ใช่สมมุติแล้ว เพราะบรรลุธรรมแล้ว อย่างเรานี้สมมุติ ชีวิตนี้ก็สมมุติ แต่ถ้าพูดถึง ถ้าปฏิบัติจริง มันเป็นความจริง แล้วนี่เท่ากับเป็นความ จริง ฉะนั้น ปฏิบัติผิดไหม? ผิด แต่ผิดเรารู้ว่าผิดไง

“ทุกคนปฏิบัติมันจะไม่มีวันถูกหรอก มันจะผิดมาก่อน” แต่ผิดขนาดไหนนะ ผิด ผิด แต่ พระพุทเจ้าวางสมมุติบัญญัติไว้ให้เราก้าวเดิน สมมุติบัญญัตินี้พระพุทเจ้าวางให้เราก้าวไปสู่ สัจจะความจริง ไม่ต้องไปวิตกกังวลใจ เราจะพูดเลย เวลาศึกษา มา ปัญญาที่ทุกคนมีปัญญาหมด ปัญญาดีนัก แล้วเวลาใช้ปัญญาทางโลก เห็นไหม ปัญญาดีนัก

ปัญญาอย่างนี้ เวลาปฏิบัติยังงั้นนะ เวลาปฏิบัติงั้นก็ละ ไหนว่าฉลาด ไหนว่ารู้ใจ พอมาพูดทำไมงั้นละ ยิ่งปฏิบัติ ปัญญาอบรมสมาธิ งามหมดเลย ไหนว่ารู้ใจ ไหนว่ามีปัญญามากใจ ก็ไอ้ปัญญามากๆ ปัญญาท่วมหัวใจ เอาตัวไม่รอดใจ แล้วเวลาครูบาอาจารย์ที่ท่านปฏิบัติจริงๆ นะ ท่านบอกว่าเวลาปฏิบัติ ต้องสมมุติตัวเองว่าให้โง่ที่สุดเลย ให้โง่ที่สุดเลย เหมือนกับคนที่ไม่มีความรู้อะไรเลย แล้วกำหนดพุทโธไป โลกนี้มีเฉพาะเรา โลกนี้ไม่มีเลย มีแต่เราอย่างเดียว พุทโธฯ ไป แล้วมันจะเป็นความจริงขึ้นมา

แต่เพราะเราไปคิด เราไปสร้างภาพกัน มันก็เลยยังไม่เป็นความจริง อย่าไปคิดว่ามันจะผิดจะถูก ไม่ต้องไปคิดตรงนั้น คิดว่าความตั้งใจของเราว่าความตั้งใจของเรา เราทำไป มันสัมผัสที่จิต จิตนี้สัมผัสแล้วมันจะรู้ตามความจริงของมัน ถ้ารู้ไปตามความจริงของมัน ผิดถูกเราจะรู้แล้ว ถ้าผิดนะ สังเกตไหมเวลาปฏิบัติ เราจะมีแสงสยี้ นีรากฐานของความผิด ถ้ายังสงสัยอยู่ ยังไม่เข้าใจอยู่นั่นละผิคร้อยเปอร์เซ็นต์เลย

แต่ถ้าไปเจอความจริงนะ ผลัวะ! เอ้อะ มันไม่มีทางออกนอกทางได้เลย เอ้อะๆ พอเอ้อะขึ้นมาเมื่ออธิบายไม่ได้ แต่เวลาเราปฏิบัติไปนะ มาถึงมาพูดกัน เป็นคั่งเป็นแควเลย อย่างนั้นๆ นั่นละผิดทั้งนั้นนะ ผิดทั้งนั้น เพราะมันอธิบายของมัน มันอธิบายของมัน ปัญญาเรามีใจ ถ้าปัญญามันมีเราคิดประสาเรา มันก็จะได้อย่างนั้น

ทีนี้ถ้าเราปฏิบัติ มันอยู่ที่จริตนิสัย เราทำนะ เวลาส่วนใหญ่แล้วถ้ามาปรึกษาเรา เราจะสอนจากต้นเหตุของเขา คูสิ เห็นไหม เวลาน้ำสูง น้ำลิกน้ำตื้น สายบัวมันจะบอก สายบัวนี่ดึงขึ้นมาจะรู้ เห็นสายบัว สายบัวสั้น สายบัวยาว จะรู้ว่าน้ำลิกหรือน้ำตื้น เวลาเราประพฤติปฏิบัติกันนี้ เวลาเราพูดอธิบายออกมา เวลาเราถามปัญหา นั่นนะสายบัว มันจะบอกเลยว่าใจของคน มันอยู่ในชีวิตไหน

เวลาปฏิบัติไปนี้ บางคนชอบพุทโธ บางคนพุทโธไม่ลง บางคนใช้ปัญญาก็ไม่ได้ นั่นนะสายบัว สายบัวมันวัดความลึกความตื้นของน้ำ ในการปฏิบัติของเรา ไอ้คำถามของเรา มันจะวัดถึงหัวใจของเราว่า มันลึกมันตื้น มันหยาบมันละเอียด ทีนี้พอมันหยาบมันละเอียด มันอยู่ที่สายบัวไขว้ไหม สายบัวมันบอกถึงระดับของน้ำ คำถามของเรามันบอกถึงจริตนิสัย

ทีนี้บอกถึงจริตนิสัยแล้ว สายบัวสั้น สายบัวยาว แต่ละคนไม่เท่ากัน ทีนี้เวลาอธิบายถึงธรรมะ อธิบายแต่ละคนไม่เหมือนกัน แล้วสายบัวของเรายาว เราต้องการให้สายบัวของเราสั้น

สายบัวที่เหลือทำอะไร? นี่เหมือนกันเวลาฟัง เวลาตอบปัญหาไป ปัญหา เวลาเอาชีวิตไปฟัง ชีวิตนี้
นะมันตอบหลากหลาย สิ่งใดที่เราจับประโยชน์ ที่มันฟังแล้วมันเป็นประโยชน์กับเรา สิ่งนั้นเอามา
ใช้ประโยชน์ สิ่งใดที่เราฟังแล้วมันไม่เข้าใจ หรือว่ามันไม่ตรงกับจิตของเรา อย่าไปสนใจ

แต่ถ้าเป็นพวกเรา พอมันได้ฟังแล้ว เราคิดว่าเรามีปัญญาไป ฟังแล้วนี่จะต้องขบปัญหาให้
แตกทุกๆ คำพูด จะต้องถกปัญหาให้หมดไป เพื่อเอาปัญญาไป เพื่อเอาปัญญา เราก็ไปถก นี่สายบัว
สั้นสายบัวยาว อ้าว แล้วสายบัวที่สั้นมันยังไม่ถึง สายบัวที่ยาวมันยังไม่ถึงในน้ำได้ลึกกว่า ที่นี้คำถาม
เวลาเขาถามมานี้เราก็ตอบ ตอบถึงปัญหาที่ว่า ในความลึกของน้ำ นี่สายบัวเราสั้น พอมันยังไม่
แล้วมันไม่ถึง แล้วเราทำอะไร?

ก็ทำให้เราเกิดความงงใจ เกิดความลังเลใจ เอ๊ะ เราปฏิบัติผิดหรือเปล่า เริ่มเสียแล้ว เอ๊ะ
ปฏิบัติผิดหรือเปล่า มันเข้ากิเลสเราไป กิเลสของเรามันจะปฏิเสธอยู่แล้วโดยธรรมชาติของมัน แล้ว
พอมันมีเหตุมันมารองรับไป ว่า เอ๊ะ เราปฏิบัติผิดหรือเปล่า ก็สายบัวเราสั้น มันไม่มีความจำเป็น
จะต้องไปวัดระดับน้ำอย่างนั้น ถ้าไม่มีการวัดระดับน้ำอย่างนั้น เราก็ทำของเราไปสิ น้ำตื้นน้ำลึก
ต่างๆ มันใช้ประโยชน์ต่างๆ กันนะ

คูสิ คูปลา ปลาน้ำลึก เห็นไหม มันต้องอยู่ประสามัน ปลาน้ำลึก ปลาตัวใหญ่ มันอยู่ในน้ำ
ลึก นั่นก็ปลาตัวใหญ่ เขาทำสร้างวาสนามา ไฉนของเรากล่าวปลาสร้อย เราอยู่ที่ไหนได้ เราก็อยู่
ของเราแล้ว เราอยู่ของเรานี้ อาหารการกินของเรา เราก็เก็บอาหารการกินของเรา คือปฏิบัติ มันก็
เหมือนปลาเล็กปลาใหญ่ก็แล้วแต่ เวลาเขากินอาหารของเขา มือหนึ่ง มือหนึ่ง เขากินของเขาเมื่อ
หนึ่ง

เราปฏิบัติของเรา วงรอบหนึ่ง จิตสงบได้รอบหนึ่ง นั่นก็เรื่องของเรา เราไม่ต้องไปยุ่งเรื่อง
ของใครไป เราต้องยุ่งเรื่องของใจเรา ใจของเราเวลาทุกข์ ทุกข์ที่ใจเรา จิตนิสัยของคนมันไม่
เหมือนกัน แต่ถึงที่สุดแล้วนะ ใจเหมือนใจนะ คือใจมันไม่มีต้นไม่มีปลาย มันเกิดตายทุกคน มันจะ
เกิดจะตายกันอยู่อย่างนี้ใจของเรา แล้วถ้าเราปฏิบัติแล้ว ถ้ามันพ้นไปเห็นไหม คูสิ พระอรหันต์สิ
สุขขวิปัสสโก เห็นไหม เติวิชโเห็นไหม

พระอรหันต์เป็นพระอรหันต์แล้ว สะอาดบริสุทธิ์เหมือนกัน ยังอำนาจวาสนาไม่เท่ากันเลย
องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน พระอุบาลีเป็นผู้ที่จำเรื่องวินัยไป ถามขึ้นมาในวง

สงฆ์ “พระพุทธเจ้าไม่ได้นิพพานไปแล้วหรือ” ตายไปแล้วหรือ พุทธประสาเรานี้ พระอนุรุทธะได้เอตทัคคะในทางรู้วาระจิตใจ “ยัง” ก็นั่งคุยกันอยู่

“ยัง พระพุทธเจ้ายังไม่ปรินิพพาน” ขณะนี้พระพุทธเจ้ากำลังเข้า ปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน อากาสนัญญายตนะ เนวสัญญานาสัญญายตนะ รูปฌาน อรูปฌานอยู่ เห็นไหม พระอรหันต์เหมือนกัน พระอุบาลีเป็นพระอรหันต์หรือเปล่า? ได้เอตทัคคะทางทรงจำวินัย แล้วพระอนุรุทธะก็ได้เอตทัคคะ ได้อรหันต์เหมือนกัน ทำไมพระอรหันต์อีกองค์หนึ่งไม่รู้ถามพระอรหันต์อีกองค์หนึ่ง?

นี่เราจะบอกจริตนิสัยใจ แม้จะสิ้นกิเลสแล้ว มันยังหลากหลายในความชำนาญของแต่ละบุคคล แต่! แต่ปลาเล็กปลาใหญ่ใจ กินอิมท้องเหมือนกัน ชีวิตมีความสุขเหมือนกัน ที่นี้ถ้ามันคิดอย่างนี้แล้ว ไม่ต้องไปวิตกวิจารณ์ใจ ส่วนใหญ่จะจะได้รับปัญหาวางอย่างนี้ตลอด ภาวนาผิดไหม? ๆ มันไม่ใช่ภาวนาผิดไหม ภาวนาไม่มีจุดเริ่มต้น ถ้าภาวนามีจุดเริ่มต้นนะ ใครเริ่มจุดเริ่มต้น ดูในวงการภาวนา เขาบอกว่าภาวนาเป็นหรือภาวนาไม่เป็น

ถ้าภาวนาเป็นแล้วนี่นะ ภาวนาเป็นมันเหมือนกับการแข่งขันกีฬา เรามีสิทธิแข่งในกีฬาประเภทนั้น เพราะเราต้องมีคะแนน มีแต้มพอใช้ไหม แล้วที่นี้ พอแข่งปั๊บมันก็มีการแพ้มีการชนะแล้ว ถ้าทีมของเราไม่ดี มันก็แพ้ แข่งเพื่อแพ้ใจ แข่งเพื่อให้คะแนนเขา เพื่อจะให้เขาคัดออกใจ จุดเริ่มต้นหมายถึงได้แข่ง นี่ก็เหมือนกัน ในการภาวนา ถ้ามีจุดเริ่มต้น อย่างที่ว่า พอจุดเริ่มต้น อย่างที่พูดเมื่อถือว่าสายบัวสั้นสายบัวยาวมาแล้ว

คนถามปัญหานี้ ท่านบอกเลย ภาวนาแล้วเป็นอย่างนี้ๆ นี่จุดเริ่มต้น แต่เรายังไม่มีการเลย กลัวผิดๆ อะไรกลัวผิดเลย กลัวผิดคือจิตมันไม่เคยสงบ จิตไม่เคยมีรากฐาน จิตไม่เคยเป็นไป แต่ถ้าจิตมีรากฐาน มีความเป็นไป เห็นไหม มันเหมือนกับจุดสตาร์ท จุดเริ่มต้นมีแล้ว พอจุดเริ่มต้นมีนี้ง่าย พระมาเยอะ มาถามเลย เวลาพระมา พระวัดเทพศิรินทร์เขาจะมากันเยอะ มากันทีสิบกว่าองค์ เราจะอบรมก่อน

พออบรมเสร็จปั๊บ เขาจะถามเลย เพราะเราจะพูดถึงหลากหลาย ถึงวิธีการ แล้วก็บอกมาสิว่า เต็มมันจะปฏิบัติผิด เราบอกว่า เอ็งไปปฏิบัติก่อนสิ ให้มีตุ๊กตาชิ้นมาหนึ่งตัว แล้วเราก็จะมาบอกว่า ตุ๊กตานี้มันควรจะแก้ไขอย่างไร ตอนนี้ไม่มีตุ๊กตาเลย ก็ไม่มีสมมุติอะไรที่เราจะพูดกันเลย เห็น

ใหม่ ไม่มีจุดเริ่มต้น พอไม่มีจุดเริ่มต้น เราก็จะบอกว่าไอนั่นก็ผิด ไอนี้ก็ผิด แล้วเราจะเริ่มต้นกันตรงไหน?

ในการที่ปฏิบัติ มาอีกอย่างนี้ มันจะมาทุกคนเลยบอกว่า “ปฏิบัติจะผิดอย่างไร?” มันยังไม่มีอะไรจะผิดเลย มันยังไม่มีอะไรผิดเลย คือยังไม่มีอะไรผิดเลย เหมือนเราเนี่ย เราไม่เป็นโรคอะไรเลย หมอขออย่าๆ อ้าว ก็เราไม่เป็นอะไร หมอจะให้ยาอะไรวะ ปฏิบัติพวกเราเป็นอย่างนี้หมด ยังไม่เป็นอะไรกันเลย ยังไม่มีอะไรเป็นพื้นฐานเลย ยังไม่ได้ปฏิบัติเลย ตรงนี้ยังไม่เป็นอะไรกันเลยนะ

อ้าว แล้วจะเอาอะไร? แล้วจะแก้อะไรกัน แต่ทุกคนกลัว ทุกคนกลัว ว่าในการปฏิบัติเรา มันจะไม่มีจุดสตาร์ท ฉะนั้นเวลาปฏิบัติ เริ่มต้นนะ โดยพื้นฐาน โดยการทำงานของพวกเรา โดยทำงานบนดิน บนพื้นฐาน ก็กำหนดพุทโธก่อน ทีนี้พอคนทำงานไปแล้วเห็นใหม่ เวลาวิชาชีพของแต่ละคนมันไม่เหมือนกัน วิชาชีพของแต่ละบุคคล เขาไปทำงานในสถานที่ทำงานต่างๆ กัน

เวลาจิตเรากวนไป พุทโธๆ เราก็เริ่มต้นจากพื้นฐาน ถ้ามันทำได้ เออ หน้าที่กับอาชีพเรา มันไปได้คล่องตัว แต่ถ้าทำไม่ได้ เห็นใหม่ ทำไม่ได้มีนะ เพราะทำไม่ได้ พุทโธ พุทโธ พุทธจริต ไม่ได้ เครียด แล้วทำไม่ได้ พุทโธๆ นี่ส่วนใหญ่แล้วเป็นศรัทธาจริต ศรัทธาจริตคือมีความเชื่อมั่น

ดูสิ เราไปทางอีสาน เห็นใหม่ พระหรือผู้ที่บวชใหม่ อีสาน ไปดูประเพณีเขาสี เจอพระนี่ เขาจะนั่งลงข้างทางเลย เขาจะไม่เดินสวนพระเลย เขาจะให้พระไปก่อน นี่คือ “ศรัทธาจริต” ด้วยความมั่นคงของเขา พระนะ ถ้าพระนี่เห็นพระ พระจะทำผิดทำถูก เขาจะยกเว้นให้ก่อน แต่ผู้ที่ ผู้เฒ่าผู้แก่เขามีวิธีการนะ

อย่างเช่นเราเป็นพระที่ปฏิบัติไม่ดี ไปอยู่ในบ้านเขา เขาจะนิมนต์ให้ออกเลย เขานิมนต์ไปเหมือนกัน เขาก็ไม่เอา แต่เขาก็เคารพของเขา นี่เราบอก ศรัทธาจริต ศรัทธาจริตเขาจะมีหลักเกณฑ์ของเขา เขาจะเคารพบูชาของเขา มีความมั่นคงของเขา ทีนี้เขากำหนดพุทโธๆ นี่มันเป็นไปได้ แต่พุทธจริต พวกเราเนี่ย อืม พระทำไมไม่ทำอาชีพล่ะ? พระทำไมไม่ทำการค้าล่ะ? พวกเราก็คิดประสาเราใช้ใหม่

คือ พวกเราต้องหาเหตุผลไง พุทธจริต พวกปัญญาชน พุทโธๆ ไม่ลงหรอก มันมีความคิดโต้แย้งอยู่ ทำไมเป็นอย่างนั้น? ใดๆ มันไม่ฟังหรอก ทำไมต้องพุทโธ? ทำไมถึงต้องพุทโธ? แล้วพุทโธทำไม แล้วพุทโธเพื่ออะไร ทำไมต้องพุทโธด้วย มันจะมีความโต้แย้งไง อย่างนี้เขาเรียกว่าสักแต่

อุปกิเลสนะ แล้วเราก็คิดว่าเป็นธรรมะไง เราคิดว่า แต่มันเป็นธรรมะใหม่ เราจะบอกว่า เรื่องจิตใจของคนนี่นะมันมหัศจรรย์มาก มันทำของมันได้

แล้วพอมันเป็นอย่างนั้นปั๊บ เราไปศึกษาธรรมะนี้เพราะเราเหมือนกับเราไม่เคยประสบการณ เราไม่เคยประสบการณอย่างนั้น พอเรามาอ่านหนังสือปั๊บ เราก็อ้างว่าธรรมะนี่คือสว่าง ว่าง เห็นใหม่ พอจิตมันเป็นขึ้นมา มันก็ว่าเหมือนกัน เราก็อ้างว่าเหมือนกัน เพราะอะไร?

เพราะเราไม่มีครูบาอาจารย์ เราไม่เคยผ่านประสบการณของจิตมา พอเราไปเห็น เพราะว่าจิตของเราไม่มีวิฤติภาวะ จิตของเราอ่อนแอ พอไปเห็นไปอ่านปั๊บเราคิดความเข้าใจตัวเอง แล้วจิตมันก็สร้างภาพให้เป็นอย่างนั้นจริงๆ นะ แล้วเราว่าสิ่งนั้นเป็นธรรมะ แล้วเดี๋ยวกี้เสื่อมหมดเลย พอเสื่อมขึ้นมา มรรคผลไม่มีแล้วละ หมดกาลหมดสมัยแล้ว มันเป็นไปไม่ได้แล้ว มันก็คิดของมันไปเห็นใหม่

แต่ถ้าเป็นความจริงนะ มันไม่เป็นอย่างนั้น แล้วถ้าครูบาอาจารย์ท่านผ่านประสบการณของท่านมา ท่านจะบอกว่า ซ้ำเข้าไป ซ้ำ จะบอกว่า เวลาทุกคนปฏิบัติไป เหมือนกินข้าวคำแรกเลยนะ สำหรับมาตั่ง เราตัดข้าวคำแรกใส่ปาก อร่อยไหม แล้วอ้อมหรือยัง แล้วกินก็คำมันถึงจะอ้อมท้อง การปฏิบัติเข้าไปครั้งแรก เหมือนกินข้าวคำแรกเลย แล้วมันก็อ้อมแล้ว แล้วถ้าหยุดกินไป น่าเสียดายอาหารในสำรับนั้นนะ

เพราะมันทั้งสำรับเลยเพื่อกินให้เราอ้อมหน้าสำราญ กินแค่คำเดียวเท่านั้น เพราะมันไม่รู้รสไง จิตก็เหมือนกัน เวลาปฏิบัติเข้าไป มันไปสัมผัส มันไปสัมผัส แต่อ้อมหรือยัง ถ้าไม่อ้อมนะ เสียดายอาหารในจานนะ เสียดายอาหารในสำรับ แล้วเสียดายว่าถ้าเอ็งลูกไปแล้วนะ เอ็งจะหาสำรับไม่เจอ คือเวลามันเสื่อมไง เวลาเราเห็น โอ๊ย ว่าง สว่างหมดเลยนะ นี่กว่าธรรมะนะ ชะล่าใจไง แล้วมันต้องเสื่อมเป็นธรรมดา

กินข้าวคำแรกมันจะอ้อมไหม? ไม่อ้อม เดี๋ยวกี้หิวอีกใช่มั้ย? แล้วหิวไม่หิวธรรมดานะ คนไม่เคยกินอะไรเลย ได้แต่จินตนาการ โอ้เราเคยได้กินข้าวสักคำสองคำนะ โอ้โฮ มันอร่อยเนอะ พอมันอร่อยปั๊บ จิตเสื่อมนะ มันจะคิดถึงรสสัมผัสของใจที่เคยว่าง เคยเป็นไป แล้วมันโหยหา พอมันโหยหา มันเกิดค้นหาซ่อนค้นหา คนที่จิตเสื่อม ปฏิบัติยากกว่าคนที่เพิ่งเริ่มปฏิบัติอีก

เวลาจิตเราเสื่อมไปปฏิบัติ ยิ่งยากเข้าไปอีก เวลาปฏิบัติไปมันมีขึ้น มีแง่มุมของมันไง ที่นี้พอพูดอย่างนี้ปั๊บ เดียวก็ยิ่งกลัวกันไปใหญ่ ถึงบอกว่าไม่ต้องไปกลัวมัน ตั้งใจทำไป ถ้าเราปฏิบัติไป สิ่งที่มันจะผิดหรือไม่ผิด มันอยู่ที่เรา เราพิสูจน์ได้ เริ่มต้นนะ มันจะพิสูจน์ไม่เป็น

พิสูจน์ไม่เป็นหมายถึงว่าเห็นอะไรเชื่อหมด เห็นอะไรเป็นอะไร เชื่อตามที่เห็น เชื่อตามที่เป็นนั้นนะ แต่ความเห็นความเป็น ผิดทั้งหมดเลย เวลาหลวงปู่มัน ท่านพิจารณาของท่านที่แรก ท่านออกปฏิบัติใหม่ๆ ท่านพิจารณากายเหมือนกัน แล้วพอพิจารณากายไปแล้ว พิจารณาไปถึงปั๊บ มันไปไม่ได้ มันไปถึงทางที่ตันหมดเลย เห็นไหม

ทำไมไปไม่ได้? เห็นกายเหมือนกัน แต่ทำไมไปไม่ได้? สุดท้ายแล้ว ท่านมาพิจารณาของท่านเอง อ้อ ท่านปรารถนาพุทธภูมิไง พอท่านมาลาพุทธภูมิของท่าน แล้วท่านก็พิจารณากายเหมือนเดิมนั้นแหละ แล้วท่านพิจารณากายเหมือนเดิม มันผ่าน มันละะ มันเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป ท่านบอก เออ อย่างนี้ถูก ท่านพูดกับตัวท่านเองนะ เออ อย่างนี้ถูก

ไปถามใคร? เพราะหลวงปู่มัน ครูบาอาจารย์หลวงปู่มันนะ มี แต่มีแบบพวกเราไปศึกษากับครูบาอาจารย์ที่เป็นปริยัติ เขาจะแนะนำเราทางวิชาการได้ สมัยนั้นพระมีอยู่ใช่ไหม? หลวงปู่มันเป็นพระบวชใหม่ใช่ไหม? ก็ต้องไปศึกษากับพระผู้ใหญ่ คือพระที่มีอายุพรรษามากกว่า ที่นี้พระที่มีอายุพรรษามากกว่า เขาไม่ปฏิบัติ เขาจะแนะนำเราเรื่องอะไร? เขาก็แนะนำเราเรื่องตำราไง เราปฏิบัติไม่เป็น มาถามเราสิ กูตอบได้หมด กูจะเปิดหนังสือตอบพวกมึง กูเปิดได้หมด

นี่ก็เหมือนกัน หลวงปู่มันก็ไปถามครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์ก็ตอบตามตำรา ฉะนั้นเวลาท่านปฏิบัติของท่านขึ้นมา ท่านต้องเอาประสบการณ์ของท่านพิสูจน์ เวลาผิดขึ้นมา ปฏิบัติพิจารณากายเข้าไป มันปล่อยวางเข้าไป ออกมาแล้วมันก็เป็นปกติ

จิตใจที่มันเร่าร้อนก็ยังเร่าร้อน จิตใจที่มันหงุดหงิด มันก็ยังหงุดหงิด แล้วปฏิบัติแล้วทำไมเป็นอย่างนี้? อย่างนี้ไม่ใช่ทาง นี่คนมีปัญญาเห็นไหม อย่างนี้ไม่ถูก

อย่างนี้ไม่ถูก แล้วทำอย่างไรมันถึงจะถูกล่ะ? ก็ค้นหา ค้นหาด้วยตัวเอง เพราะตอนนั้นไม่มีใครผู้ปฏิบัติที่ปฏิบัติได้ ไม่มีผู้ปฏิบัติได้ ไปปรึกษาใคร? ไปปรึกษาหลวงปู่เสาร์ เพราะหลวงปู่เสาร์เป็นอาจารย์นะ พอไปปรึกษาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่เสาร์บอกว่า

“ไอ้ ท่านมันมีปัญญาเยอะ เราไม่เข้าใจ เราไม่รู้”

อาจารย์ก็ตอบไม่ได้ นี่ไง เวลาถึงได้มาพิสูจน์เอง เราจะบอกโยมว่า “เวลาปฏิบัติผิดหรือปฏิบัติถูกจริงๆ ในใจเรารู้อยู่แล้ว ๕๐ เปอร์เซ็นต์” เพราะเราสงสัย ขนาดมันจะว่างขนาดไหนนะ คิดว่ามันเป็นกรรม จะเป็นโศคาบัน จะเป็นนิพพานแล้วแต่ อีกละหนึ่งก็ อืมๆ มันจริงหรือเปล่า? มันมีในจิตใจเรา มันยังยังซังใจ มันแปลกใจอยู่ นี่ไง ตรงนี้ต้องถือว่าผิดเลย แต่เราจะไม่ยอมถือว่าผิดกัน เราจะคิดว่ามันเป็นไปได้แล้วทำไปๆ

ทีนี้พอหลวงปู่มันท่านพิสูจน์ของท่านเห็นไหม เวลาปฏิบัติไปแล้ว พิจารณาไปแล้ว ออกมา มันก็ยังเหมือนเดิม “อย่างนี้ไม่ใช่ๆ” ไปลาพุทธภูมิ เวลาลาพุทธภูมิ พวกเรานะ ถ้าลากันไม่เป็น เรา ก็จุดรูปจุดเทียนลาภกันนี้ ไม่ใช่ ทำจิตสงบเข้ามา ทำจิตให้สงบเข้ามา แล้วไปลากันในสมาธินั้น ไปลากันที่ก้นบึ้งของใจ ไปตัดกันที่นั่น พอตัดกันที่นั่นแล้วเรามาปฏิบัติเห็นไหม พอมาพิจารณากาย ไปอีกทีหนึ่ง ไปตัดที่นั่น ความที่เรา สิ่งที่เราสร้างมา บุญกุศล ทำดีทำชั่วมา มันสะสมลงที่ใจหมด

สิ่งที่มีความคิดความชั่วมันจะสะสมที่นั่น แล้วเราทำจิตสงบที่นั่น แล้วไปลากันที่นั่น พอลาที่นั่นปั๊บ พอกลับไปพิจารณากายใหม่ พิจารณากายเหมือนกัน พอพิจารณากายไปแล้วมันรู้สึกมัน สดสดแว่ว มันรู้สึกว่ามันสะเทือนหัวใจ มันรู้สึกว่ามันถอดถอน เห็นไหม เวลาออกมาจากสมาธิมา “อืม อย่างนี้ถูกทางๆ”

คตินิธรรมอันนี้เราเอามาใช้กับตัวเองสิ เวลาเราปฏิบัติเข้าไปจิตเรามันมีความคิดอย่างไร? มัน มีความตกผลึกในใจไหมว่าเรายังสงสัยไหม? ถ้ามันยังมีความสงสัยอยู่ เราตั้งใจทำของเราเข้าไปๆ ถ้ามันยังสงสัยอยู่ ตั้งสติให้ได้แล้วปลดเปลื้องในใจของตัว ทำเข้าไป มันจะรู้ของมันเอง แต่ทีนี้พอ เราจริงๆ แล้ว เราก็สงสัยอยู่ แล้วจะไปถามใคร? จะให้ทุกคนยอมรับไหม

ทีนี้ทุกคนยอมรับ ถ้าเป็นอาจารย์ที่เป็น เห็นไหม อาจารย์ที่เป็นนะจะรับฟัง ไม่รับและไม่ ปฏิเสธ ถ้ารับ คนฟังนั้นก็จะมีชะล่าใจ จะมั่นใจในทางที่ผิดเรื่อยๆ ไป ถ้าปฏิเสธ ปฏิเสธจะเกิดทิว ฆาณะ ทิวฆาณะในความเห็นว่าตัวเห็น ตัวรู้ ตัวสัมผัส แล้วอาจารย์มาปฏิเสธ มันจะเกิดทิวฆาณะ ว่า สิ่งนี้ถูก ทั้งๆ ที่มันเห็นว่าผิด มันควรจะปล่อยวางได้เร็ว เห็นไหม

เวลาฟังแล้ว จะปฏิเสธก็ไม่ควรปฏิเสธ จะรับก็ไม่รับ รับฟังๆ แล้วพยายามยกตัวอย่าง เปรียบเทียบให้เขาได้คิด ยกตัวอย่างเปรียบเทียบให้เขาได้คิด ถ้าเขาได้คิด เหมือนโงทย์ ถ้าเราตั้ง โงทย์อันหนึ่ง กับโงทย์ของเขา แล้วเกิด เขาเกิดได้ไปทดสอบ ว่าโงทย์ของใครมันจะลึกซึ้งกว่า

โทษของใครมันจะได้ประโยชน์กว่า นี่ไง บ้างจัดตั้งใจ จิตที่เห็น จิตที่เป็น มันจะเห็นจะเป็นของมัน ไข่ใหม่ แล้วถ้าจิตที่เห็น จิตที่เป็น แล้วจิตที่เขาไม่เห็น เขาไม่เป็นละ เหมือนกับพ่อแม่กับลูกเลย

มีพ่อแม่คนไหนบ้างไม่รักลูก แล้วพ่อแม่คนไหนบ้างที่จะสั่งสอนลูก แล้วลูกมันจะเชื่อฟัง ลูกมันจะค้านเลย จิตก็เหมือนกัน มันเหมือนลูก มันจะดื้อของมันอยู่ในหัวใจอย่างนั้น มันจะดื้อของมันอยู่อย่างนั้น ธรรมชาติเหมือนพ่อแม่ ธรรมชาติต้องการให้เป็นสิ่งที่ดี แต่เด็กมันจะเถียงของมันไปเรื่อยๆ ในหัวใจเรามีกิเลสเป็นอย่างนั้น ปฏิบัติก็เป็นอย่างนั้นไข่ใหม่ ที่นี้ไอ้เรื่องเด็ก เรื่องพ่อแม่ มันเป็นเรื่องธรรมดา

เพราะเด็ก พ่อแม่ ถึงเวลาแล้วเขาต้องโตขึ้นมา เขาต้องรู้ แต่กิเลสมันไม่มีวันโต มันจะเป็นอยู่อย่างนั้น มันไม่โตขึ้นมา แต่ถ้าธรรมชาติเราปฏิบัติ ธรรมชาติมันโตขึ้นมา พอธรรมชาติมันโตขึ้นมา เราจะรู้เลยอะไรผิดอะไรถูก ถ้ารู้อะไรผิดอะไรถูก ตอนนั้นเราก็อายุ มันจะเห็นผิด มันจะปล่อย มันจะปล่อย แล้วพยายามทำสิ่งที่ถูกต้องให้มากขึ้นๆ มันจะเข้าถึงรากของจิต เข้าถึงสายบัวหยั่งถึงดิน ถ้าถึงพื้นดินเห็นใหม่ มันเหมือนครูบาอาจารย์ท่านพูด ในดินถ้าจะไปขุดน้ำ แหล่งน้ำตื้น แหล่งน้ำลึก ใครขุดได้ตื้นได้ลึกต่างกัน

นี่ก็เหมือนกัน ปฏิบัติของคน ปฏิบัติยากปฏิบัติง่ายมันเป็นสมบัติส่วนตัวคนนะ มันเป็นจริต มันเป็นนิสัย ถ้ามันเป็นจริตนิสัย เราต้องทำของเรา เวลาทำบุญกุศล เวลาเราสร้างคุณงามความดี ตรงนี้มันไปวัดกันตรงนั้นไง วัดกันที่ว่าใครทำงานง่ายทำยาก ใครทำแล้วจะมีอะไรรองรับ เรายังว่าพวกเรานี้มัน เรามีครูบาอาจารย์นะ

ที่นี้ครูบาอาจารย์นะ ไข่ใหม่ เป็นบุคคลสาธารณะ มันเป็นที่เรานะ เราจะเชื่อฟังท่านไหม? เราจะเอาเหตุผลมาเป็นประโยชน์กับเราไหม? ตรงนี้สำคัญ ครูบาอาจารย์ คูลี เดียวนี้ เทป หนังสือ เยอะแยะไปหมดเลย แล้วเราศึกษามันจะเป็นประโยชน์กับเราไหม? ครูบาอาจารย์มี แล้วเราเชื่อได้มากขนาดไหน คือจริตนิสัยมันตรงไหม? ความเป็นไปของเรายอมรับไหม?

ถ้ายอมรับถึงจะเป็นประโยชน์กับเรา แล้วถ้ายอมรับขึ้นมา อย่างที่ว่า ครูบาอาจารย์ที่ถูกต้องไหม? ถ้าครูบาอาจารย์ที่ถูกต้อง นั่นก็เป็นเรื่องของท่าน จิตไม่ตรงกับเราก็อีกเรื่องหนึ่ง ถ้าครูบาอาจารย์ที่ไม่ถูกต้อง จิตของเราที่ดี ปัญญาของเราที่ดีเราควรทำอย่างไร? ตรงนี้ ย้อนกลับมาจัดตั้ง บ้างจัดตั้งคือความสัมผัสของใจ ใจมันสัมผัส ใจมันจะรับรู้มันจะเป็นประโยชน์กับเรา

ทีนี้ถ้าปฏิบัติแล้วไม่ต้องไปห่วงถูกหรือผิด แต่ถ้ามันปฏิบัติโดยธรรมดามันก็ผิด เราจะบอกว่าผิดอยู่แล้ว แต่ผิดมันก็ต้องยอมรับผิด มันเป็นเรื่องการณึ่งไง มันถึงว่ามันเป็นปรีติ ปฏิบัติปฏิเวธ คำว่าปรีติมันตัดช่วงกัน ปรีติคือการศึกษา พอศึกษาแล้ว ความศึกษานั้นมันถูกไหม ก็ผิดหมดนี่ไง ปรีติมันตัดช่วงกัน คือมันเป็นตอนหนึ่งของมัน พอปรีติแล้วมันเป็นทฤษฎีที่เราจะต้องหาแนวทาง แล้วปฏิบัติมันตัดช่วงกับปรีติ

ถ้ามันไม่ตัดช่วงกัน มันต้องเอาปรีติมาเป็นพื้นฐานเลย พอพื้นฐานเลย มันก็มาหลอกตัวเอง มันมาหลอกตัวเองทันทีเลยนะ เห็นไหมที่หลวงปู่มันบอกกับหลวงตา ธรรมะของพระพุทธเจ้ายกใส่เทณฑุนไว้บนศิระะ เทณฑุนไว้บนหัวเลย แต่ให้เก็บไว้ในลิ้นชักก่อน คือเก็บไว้อย่าให้ออกมาใช้ก่อน อย่ามาคิดมันก่อน ถ้าเอาออกมาใช้มันจะเตะมันจะถีบ คำว่ามันเตะมันถีบ เพราะว่าปรีติมันเป็นอันหนึ่งใช่ไหม?

ทฤษฎีมันเป็นอันหนึ่ง ธรรมะพระพุทธเจ้าเป็นอันหนึ่ง แต่ความรู้สึกเราเป็นอีกอันหนึ่ง เวลาเราปฏิบัติไป ความรู้เราเป็นอีกอันหนึ่ง ความรู้สึกเรากับทฤษฎี มันจะขัดแย้งกันบ้างไหมๆ มันจะลงตัวกันไม่ได้หรอก มันยังไม่สมดุลของมัน แต่ถ้าเราปฏิบัติไปถึง ปฏิบัติไปๆ จนจิตเรามันเป็นธรรมขึ้นมา ทฤษฎีนั้นเป็นธรรมพระพุทธเจ้าใช่ไหม? แล้วข้อเท็จจริงของเรามันก็เป็นธรรมของเราใช่ไหม?

ธรรมกับธรรมมันจะขัดแย้งกันได้อย่างไร? มันก็พอดี มันก็ลงตัวกันเพี้ยะๆๆ คือทางพระพุทธเจ้าไม่ผิดเลย ทฤษฎีไม่ผิดเลยนะ มันผิดเพราะกิเลสของเรา มันข้ามขั้นตอน ขั้นตอนของปรีตินี้ ปรีติแล้วจะปฏิเวธเลยไง คือปรีติแล้วจะเข้าใจเลย คือปรีติแล้วจะบรรลุธรรมเลย ทีนี้ปรีติแล้วมันก็เป็นขั้นตอนหนึ่งใช่ไหม? มันตัดตอนของมัน ทีนี้ก็ต้องปฏิบัติ พอปฏิบัติแล้วมันถึงเป็นปฏิเวธ ปฏิเวธคือความรู้จริงใจ มันเป็นคนละขั้นตอนกัน

แต่พวกเรานี้ชอบขำ ชอบขำให้มันมาผสมกันไง นี่ไงที่หลวงปู่มันท่านบอก มันเตะมันถีบกัเพราะเราไปขำมันไง เราไปขำมัน นี่ทฤษฎีเราเรียนมาแล้ว มันต้องเป็นอย่างนั้นๆ นี่ไง แล้วทุกคนก็กลัวนะ ปฏิบัติผิด แล้วโดยธรรมะจะว่าอย่างนั้นนะ ทุกคนต้องมีการศึกษาก่อน ทุกคนต้องมีการศึกษาเพราะกลัวปฏิบัติผิด ต้องเรียนก่อน เรียนแล้วปฏิบัติ

ทีนี้เราก็อ้อนกลับมาในวงกรรมฐาน ในวงกรรมฐานนะ ผู้ที่เรียนมาแล้วปฏิบัติได้จริงมีพระมหาปิ่น น้องหลวงปู่สิงห์ หลวงตามหาบัว แล้วก็มีมหาเจียน เราก็เห็นเท่านี้ องค์อื่นเราไม่เห็นเลย ที่

เรียนแล้วปฏิบัติแล้วถึงนะ แล้วมาย้อนกลับมาที่ปฏิบัติสิ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น หลวงปู่แหวน หลวงปู่ฝั้น หลวงปู่ชอบ เรียนอะไรมา?

ครูบาอาจารย์เราที่ปฏิบัติกรรมฐานเรียนอะไรมา? มีทฤษฎีได้แค่ไหน? มีทฤษฎีก็หลวงปู่มั่น สอนทั้งนั้นล่ะ ไม่ใช่เราโต้แย้งสังคมนะ สังคมเราต้องเรียนก่อนแล้วค่อยปฏิบัติ แต่เรียน เรานะ ตอนปฏิบัติใหม่ๆ นะ ไปอยู่ในป่า ไปเจอมหาอุดร ๕ ประโยค มาจากวัดบวรฯ ไปเจออยู่ในป่า ไปคุยกันถูกใจ “หงบเว้ย มึงต้องเรียนก่อน” เขาจับเราไปมัดไว้ที่วัดบวรฯ เลย จะให้เรียนให้ได้เลย เรา ก็หาทางออก บิดไปบิดมา ถึงเวลาแล้ว ปี๊ๆ ออกเลย เพราะเรากลัวไง

คำว่ากลัวเพราะเราพรรษาแรก บวชพรรษาแรก อ่านประวัติหลวงปู่หลุย กับหลวงปู่เทศก์ องค์หนึ่งติดสมาธิ ๑๑ ปี องค์หนึ่งติดสมาธิ ๑๗ ปี ๑๑ ปีเสียไปเปล่าๆ อีกองค์หนึ่งเสียไป ๑๗ ปี ในอัตโนประวัติ หลวงปู่เทศก์ไปอ่าน กับหลวงปู่หลุย ๒ องค์นี้จำไม่ได้ มันกลับกัน ๑๑ กับ ๑๗ แต่ติดทั้งคู่ ๑๗ ปี อ่านแล้วกลัวมาก กลัวเวลามันจะเสียเปล่า แล้วเราบวชแล้วเราก็พยายามจะเอา จริง กลัวเวลามันจะ มันล่วงเลยไป

ถ้าอายุพรรษามันมากขึ้น แล้วปฏิบัติไม่ได้ กลัวใจมันด้านใจ ถ้าใจมันด้านแล้วมันเอาไม่อยู่ จะนั้นถึงต้องเร่ง แล้วประสาเรามันเชื่อมั่นอย่างหนึ่ง เรามีความเชื่อมั่นอย่างหนึ่งว่า มีครูมี อาจารย์ ถ้าเราผิดพลาดขนาดไหน เหมือนเราเป็นคนป่วย อยากรู้ๆ ก็มีหมอ หมอโรคตัดสายอยู่ มัน มีความเชื่อมั่นตรงนี้ มันถึงลุยเต็มที่ อย่างพวกเราเจ็บไข้ได้ป่วย เข้าโรงพยาบาล หมอต้องรักษาเรา ได้

เราปฏิบัติ ถ้าผิดพลาดขึ้นมา ครูบาอาจารย์ต้องแก้ไขเราได้ เราถึงเร่งเต็มที่ เร่งเต็มที่เลย ผิด ถูกอย่างไรวัดกัน แล้วเวลาขึ้นไปหาท่านก็นี้แหละ เพราะปากต่อปาก เกียงกันเต็มที่เลย แล้วเราได้ ไม่ได้ แต่ของเรามันโดนอย่างนี้ อย่างที่ว่า เวลาประสบการณ์ของเราเองใจ เวลาเถียงบางที ครูบา อาจารย์ท่านจะไม่ค่อยโต้เถียงเรา ส่วนใหญ่จะบอกว่า “ใช่ๆๆ”

แล้วพอเราปฏิบัติไปเอง “เฮ้ย มันไม่ใช่เนี่ยหว่า” ที่แรกใหม่ๆ เอะ ใจนะ พอขึ้นไปถามท่านก็ รับรอง “เออ อย่างนี้ถูกต้องแล้ว” แล้วพอปฏิบัติไป เฮอะ มันไม่ใช่ พอมันไม่ใช่ขึ้นมา มันก็เกิด ความเอะใจ เอ๊ะ ทำไมอาจารย์โกหก? โอ้ ที่แรกมันคิดอย่างนั้นนะ เอ๊ะ ทำไมอาจารย์โกหก? ก็มัน ไม่ใช่ แล้วพอมันไม่ใช่ปั๊บ เราก็มาปฏิบัติซ้ำใจ “โอ้ นี่เป็นอุบายของท่าน”

ถ้าท่านบอกว่า “ไม่ใช่ตอนนี้นะ” เราจะเกิดทฐิ ยึดความเห็นของเรามากไปกว่านี้ ถ้าเราเกิดทฐิมากไปกว่านี้ การปฏิบัติของเราจะเสียเวลามากกว่านี้ อันนี้พอบางทีเราขึ้นไปหาท่าน คินเดียวเท่านั้น เราได้เลย ไปหาหลวงตา ปี ๒๔ (๒๕๒๔) หรือไงนี้ ขึ้นไปถามท่าน ไปถามท่านว่าจิตมันปล่อยหมดแล้ว มันแยกแล้ว เหมือนกับกายกับจิตมันแยกออกจากกัน มันไม่มีอะไรเลย ขึ้นไปหาท่าน ไปหาท่าน มันไม่มีอะไรเลยนะ ไปถามว่า “จะอย่างไรต่อไป?”

เอ๊ะ ท่านก็บอกว่า “ใช่แล้ว ใช่แล้ว” ถ้าใช่แล้วท่านก็ไม่บอกเหตุผล ท่านได้ลงมาเลย พอได้ลงมาเลย พอลงมานี้ประมาณทุ่มหนึ่ง จะออกจากกุฏิหลวงตาประมาณทุ่มหนึ่ง ก็กลับมานั่งสมาธิที่ร้าน เสียใจๆๆ ท่านได้ลงมาไง เสียใจๆ ทีนี้จิตเราว่ามันว่างแล้วนะ มันว่างแล้ว พอจิตมันว่างแล้ว ตอนที่เรารู้นั้นไปเรารู้ว่าจิตมันว่างแล้ว

แล้วพอมานั่งอยู่นี้ประมาณทุ่มหนึ่ง จิตมันส่งออก เสียใจๆๆ เสียใจไปเรื่อยๆ สี่ทุ่ม ห้าทุ่มนะ ก็ยังเสียใจอยู่อย่างนั้น เพราะอารมณ์มันกำลังส่งออก พอมันได้สติ พับ!

“เสียใจคืออะไร? เสียใจเป็นเวทนาหรือเปล่า? เสียใจเป็นอะไร?”

พอจับเสียใจ พับ! จิตมันจับได้นะ จิตมันรู้ทันความคิดใจ จิตมันจับเสียใจได้ พับ!

“เสียใจก็คือเวทนา แล้วไหนมึงบอกมึงว่างใจ? ไหนเมื่อกี้มึงบอกว่าว่าง แล้วว่างทำไมมึงยังเสียใจ?”

แต่ตอนเสียใจที่แรกไม่รู้ละ ตอนเสียใจ โอ้วว่างๆ มันก็อยู่ว่างๆ อย่างนั้น แต่ไอ้เสียใจมันก็คนละอันใจ เสียใจๆๆ มันเสียฟอร์มตอนแรกว่าเสียฟอร์ม เสียใจๆ อยู่แน่แหละ แต่ตอนขึ้นไปมันว่ามันว่างใจ แล้วคิดดูสิ ทุ่มหนึ่งสองทุ่มสามทุ่มสี่ทุ่มห้าทุ่ม มันก็ยังเสียใจๆ อยู่อย่างนั้น มันจับไม่ได้ จิตมันยังไม่มีกำลังที่มันจะจับได้ มันก็ยังบ่นเสียใจๆ เหมือนนก บ่นเสียใจๆ อยู่ในใจ

พอมันได้สติ พับ! นะ มันจับเลย พับ!

“เสียใจคืออะไร? เสียใจคือเวทนา เวทนาคือความเสียใจคือทุกข์ใจ แล้วเมื่อกี้มึงบอกว่าว่างใจ?”

โอ้อโฮ พอมันจับได้พับ! เท่านั้นแหละ โอ้ว มันตื่นเด่นนะ จับได้พับ! มันก็เหมือนกับเราจับขโมยได้ จับตัวจิตได้ โอ้อโฮ มันตื่นเด่นมากนะ ลูกขึ้นเลย ลูกขึ้นที่ร้าน

“จะกราบอาจารย์ร้อยหน จะกราบอาจารย์พันหน จะกราบอาจารย์หมื่นหน”

ถ้าเมื่อไหร่บอกว่า “ไม่ใช่ จะเถียง” คราวนี้กุมารจับของกูได้เอง โอ้อโฮ มันตื่นเต้น ตรงนี้แหละ ที่ว่าหลวงตาท่านติดอยู่ ๕ ปี ติดตรงนี้ ๕ ปี แต่เรากินเดียว มันด้วยสติใจ เวลามันปฏิบัติไปมันจะ นี่ ใจ ความสัมผัสของใจ ถึงบอกว่าที่แรกคิด ที่แรก เพราะตรงนี้นั่นฝังใจเราใจ ที่แรกมันลงมา ลงมา คิณะ เสียใจๆ แล้วพอเวลาจับได้ ที่ว่าพอจับได้แล้ว มันเป็นเวทนา

ที่แรกอย่างนี้ ท่านบอกว่า “ใช่แล้วอย่างนี้ ท่านก็โกหกเราสิ” ก็นี่ก็มันมันอยู่นี่ไง แต่พอ มาจับได้ คิดว่าที่ท่านโกหกคำว่า ท่านโกหกนะ กับเวลาที่เราปฏิบัติ ที่เราจับได้ เวลามันยาวสั้น ต่างกัน อันนี้คืออะไร อันนี้คืออุบายของอาจารย์สอนลูกศิษย์ใช้ไหม? อันนี้เป็นโกหกไหม? นี่ใจ พวกเราถือศีลกัน ๕ ใจ ห้ามโกหก ว่าห้ามโกหกก็ต้องพูดตามความจริง

พอความจริง ไอนี้ปล้นมาๆ กล้าพูดไหม ใครบอกนี่คนไม่ดี กล้าพูดไหมว่าคนไม่ดี ก็ไม่ กล้าต่อหน้าเขา เออ คนนี้เป็นคน.. พูดไม่ออกๆ มันเป็นอุบาย เป็นอุบายเพื่อจะให้เราพัฒนา หรือ เพื่อให้เราเปลี่ยนแปลง เปลี่ยนแปลงเข้าไปเพื่อประโยชน์กับเรา นี่ใจครูบาอาจารย์ ถ้าเป็นครูบา อาจารย์นะ ถ้าปฏิบัติ เล่ห์กลของกิเลสเยอะนัก

ที่นี้ปฏิบัติไป เริ่มต้นแต่พื้นฐาน มันก็ผิด แต่ผิดก็ไม่ใช่ไร ผิดก็แก้ไข แล้วจิตมันจะดีขึ้น มา พัฒนาขึ้นมา แล้วเวลาขึ้นไปนะ เล่ห์กลของกิเลสที่มันจะหลอกเราข้างในหัวใจนะ ยังอีกเยอะแยะ กิเลสของชั้นโสดาบัน มันกิเลสหายๆ แค่ความเห็นผิดเรื่องกาย มันก็เป็นกลอุบายของกิเลส อันหนึ่ง กิเลสของชั้นสกิทถานะมันหลอกหลวงก็อีกชั้นหนึ่ง กิเลสของชั้นอนาคา ชั้นกามราคะ มัน หลอกหลวงแบบเนียน ลึกซึ้งกว่าอีกระดับหนึ่ง

กิเลสของชั้นอรหัตมรรคนะ ชั้นของภพ ชั้นของพื้นที่ ชั้นของตัวจิตเดิมแท้ มันหลอกจน หัวปั่นเลย คือเหมือนกับเราหาผู้ร้าย หากคนผิด แล้วต่อไป มันจะหลอกให้เรา หามันไม่เจอ มันจะ พลิกแพลงให้เราหลงผิดๆ ถูกๆ ล้มลุกคลุกคลานอยู่ข้างในนะ เวลาปฏิบัติขึ้นไป มันเหมือนกับเรา ยืนไม่ได้ ยืนแล้วล้ม ล้มแล้วลุก ลุกแล้วนั่ง โอ้อโฮ อยู่อย่างนั้น เวลาเราตั้งสติ แล้วเข้าไปต่อสู้กับ กิเลส

ถ้าคนไม่ปฏิบัตินะ เวลาเขาพูดกันปฏิบัติง่ายๆ หรือว่าซุบมือเปิบ เราไม่เชื่อ เราไม่เคยเชื่อ เลยนะ ปฏิบัตินะล้มลุกคลุกคลาน กว่าเราจะเจอเหตุการณ์อันหนึ่ง เจอเหตุผลหนึ่ง แล้วเราจะ

วินิจฉัยให้มันสรุปได้อันหนึ่ง เราไปเจอผู้ร้ายอีกคนหนึ่งที่มีมันลึกซึ้งกว่า แล้วว่ามันจะสรุปได้เหมือนกับชั้นศาล

คูสิ ก็ปี ๗ ปี ๘ ปีกว่าศาลฎีกาจะตัดสิน คดีหนึ่ง ๑๒ ปี ๑๕ ปี นี่ขนาดว่ามีเอกสารนะ เรียกมาดูเมื่อไหร่ก็ได้เนะ แต่เวลาเป็นกิเลสมันไม่ใช่เอกสาร กิเลสมันเป็นความรู้สึก ธรรมะก็เป็นสิ่งที่เราสร้างขึ้น เรียกเอกสารมา เรียกสติมา มันก็ไม่มา เรียกปัญญามา มันไม่เคยโผล่มาเลย แล้วจะไปต่อสู้กันนะ ตายห่า!

นี่ไง เวลาปฏิบัติมันมีข้างในลึกซึ้งมาก ฉะนั้นไอ้ที่ว่าพื้นฐานว่ามันจะผิดๆ นะ อย่าไปตกใจอย่างที่เรารู้ เรามั่นใจเราเพราะว่าเรามีหลวงตา สมัยอยู่ที่บ้านตาดนะ มันจะพูดกับตัวเองตลอด “เอ็งนะกลัวมากกลัวผิดกลัวพลาด กลัวทุกอย่างเลย ตอนนี้หมอยุ่บนกุฏิ” หมอ หลวงตา คือท่านอยู่บนกุฏิใจ มีปฏิบัติมาดี ท่านเปิดให้เราขึ้นมา ๒๔ ชั่วโมงเลย ผิดพลาดวิ่งขึ้นไปหาท่านเลยๆ

“เอาสิ แน่จริงเอาสิ เอาเข้าไป” นี่ก็เหมือนกัน กลัวผิดๆ ปฏิบัติมาดี แล้วพอปฏิบัติมาแล้ว ผิด-ถูกนี่เวลาเริ่มต้นแล้ว พอเข้าถึงแล้ว มันแนะนำได้สบาย ถ้ามีตุ๊กตามานะ มีตุ๊กตามา เราจับมาคนละตัว แล้ววัดกันได้เลยนะ ใครสูงใครต่ำ ตุ๊กตาใครสวยไม่สวย ปฏิบัติก็เหมือนกัน จิตเป็นสมาธิไม่เป็นสมาธิ จับมาเลย มาวัดกัน รู้กันเลย รู้ผิดรู้ถูก

อันนี้จับลมมาเลย ตุ๊กตาๆ ไอ้เรากำลัง ตุ๊กตามึงไม่เห็นมีอะไรเลยอะ? แล้วจะพูดอย่างไรเนอะ? นี่ไง ผิดอย่างนั้น ผิดอย่างนี้ ก็ไม่มีอะไรเลย แล้วจะพูดกันอย่างไร? เรามีตุ๊กตาคือตัวหนึ่ง ไอ้ที่เอามือเปล่ามา บอกนี่เป็นอย่างไร? แล้วก็เรากลัวผิดๆ อยู่อย่างนั้น ไม่ต้องกลัว จับตุ๊กตาให้ได้ จับประสบการณ์ของจิตใจ จับสิ่งที่เราปฏิบัติ แล้วเอามาคุยกัน แล้วเอามาแก้ไขกัน ทำให้มันดี ทำให้มันถูกต้อง มันก็จะเป็นความดีขึ้นมา อย่าไปตกใจ

แล้วเวลาชีวิตทางโลก ชีวิตทางโลกนะมันเป็นเรื่องอย่างนี้ ทุกคนมีกายกับใจ ก็ต้องสมบุญสมบັນกันไปอย่างนี้ แต่ในการปฏิบัติ เห็นไหม เรื่องของใจล้วนๆ นั่งสมาธิเนะ นั่งเฉยๆ เอาใจของตัวเองให้ได้เนะ อันนั้นมันเรื่องของนามธรรม งานที่ยากกว่า ที่นี้ออกมาแล้วนี่เรามีร่างกาย เราเดินไปไหน เราเคลื่อนไหว ก็จะมีร่างกายเคลื่อนไหวไปใช่ไหม? แล้วต้องให้มีที่อยู่ที่อยู่อาศัยใช่ไหม? เราก็ทำของเราอย่างนี้ คือมันเป็นอย่างนี้ เราไม่ต้องไปทุกข์ร้อนกับมันจนเกินไป

ไอ้เรื่องทุกข์มันทุกข์ทุกคน คูตี เราไปบิณฑบาต กลับมาเหงื่อชุ่มเลย เห็นไหม ทุกข์ไหม? เราบิณฑบาตกลับมา คูตี ทุกเช้าเลยเหงื่อเต็มเลย ทำไมเราไปบิณฑบาตล่ะ? อ้าว ก็นี้ เลี้ยงชีพด้วย ปลีแข็ง เราบิณฑบาตกลับมา ก็ยังต้องอาบเหงื่อต่างน้ำเหมือนกัน แล้วโยมทำงานจะไม่เหนื่อยจะเป็นไปได้อย่างไร? ถ้าเราเห็นว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องธรรมดา เรามีสติตั้งแล้วเราปฏิบัติของเราะ อันนี้จะเป็นประโยชน์กับเรา

ถ้าเราไม่อ่อนแอ แล้วมีสติคิดสักหน่อยหนึ่ง มีสติยังคิด หน้าที่การงานทำไป ทุกข์เหมือนกัน คนอื่นทุกข์กว่าเราก็อะเยอะ ทุกข์กว่าเราแล้วนะเหมือนคนตาบอด เขาทุกข์กับเราแล้ว เขาไม่มีตา เขายังสะเปะสะปะไป เราทุกข์เหมือนกัน แต่เราลืมตา ลืมตาอันนั้นก็ทุกข์ใช่ไหม? แล้วเราหาที่พึ่งไง เราหาทางออกใจ เราไม่ใช่คนตาบอด ทุกข์แบบคนตาบอด ทุกข์แบบไม่มีทางออก เราทุกข์แบบคนตาดี แล้วเราจะหาทางออก มันทุกข์เหมือนกัน

แต่เราไม่ไปยึดมันมันจนมันมาเหยียบย่ำเราจนเกินไป นี่เรื่องทางโลก แล้วเรื่องทางธรรมก็ นี่ สุดแต่อำนาจวาสนา แต่มีอำนาจวาสนา เห็นไหม เราก็ปฏิบัติ นั่งสมาธิภาวนาเพื่อสร้างบารมี ถึงไม่ถึงที่สุด มันก็ทำให้เรา ให้จิตใจของเรามีหลักมีเกณฑ์ มีทางออก จิตใจเราเริ่มมีคุณค่า เห็นไหม

คูตี คุณค่าของเงินเห็นไหม เราบาทหนึ่ง เขาดอลลาร์ เรา ๓๕ - ๓๖ บาท เห็นไหม นี่ก็เหมือนกัน ถ้าใจมันมีคุณค่าขึ้นมา คุณค่าแลกเปลี่ยนมันยังต่างกันอย่างนั้นล่ะ บุญของเราไง บุญของเรามันมีคุณค่าขนาดไหน อัตราแลกเปลี่ยนมันต่างกันอย่างไร? แล้วเราคิดถึงตรงนี้ปั๊บเราจะมีสติของเรา แล้วเราจะไม่ทุกข์เกินไป ทุกข์เกินไปกับโลก

จะจบแล้วนะ ลงแล้ว เริ่มงแล้ว ใครมีอะไรไหม ไม่มีอะไร พักก่อนนะ เอวัง